

0,25 m gylyje, aptikta akmenų krūvelė – lyg savotiška miniatiūrinė akmenų krūsnis. Ši krūvelė buvo 0,47×0,3 m dydžio, o jai sukrauti panaudoti 28×22×15 cm, 27×12×9 cm, 10×10×7 cm ir panašaus dydžio akmenys, kurie dėti įvairiai – viena cilute bei vienas ant kito.

Pilkapis Nr. 4 (tirtas 1999 m.). Šio pilkapiio sampilas 12 m skersmens, o aukštis siekė 1,1 m. Sampilo V dalis suardyta miško kvartalinės linijos. Sampile buvo aiškiai matoma 2×2,5 m dydžio ir 0,5 m gylio „tyrinėtojų“ iškasta duobė. Tirtame pilkapyje palaidojimų nerasta. Aptikta aplink ėjusio griovio ar pailgų duobių liekanų: 0,8–1,1 m pločio, 0,2–0,3 m gylio, užapvalintu dugnu.

Ištirti pilkapiai skirtini Rytų Lietuvos pilkapių kultūrai ir datuoti X–XIII a.

Eugenijus BUTĖNAS

Exploration of Kurklių Šilas barrow cemetery

In 1998-1999 in Kurklių Šilas barrow cemetery (Anykščiai district) 4 barrows were explored. The diameter of the barrows was 8-13 m, the height - 1.3-1.5 m. The bases of all the barrows were surrounded by oblong pits or ditches, however only fragments of them remained. A cremation (barrow No 3) with poor brass burial items was found, and in barrow No 1 iron riding bit with three-jointed mouthpiece as a sacrifice was found.

The barrows belong to the Eastern Lithuanian culture and they are dating from the 10-13<sup>th</sup> century.

Eglė GRICIUVIENĖ, Gytis GRIŽAS

PAŠEKŠČIŲ PILKAPYNO TYRINĖJIMAI 1999 M.

1999 m. tyrinėti Pašekščių pilkapiai Molėtų r. Ištirti 3 pilkapiai, iš viso 250 m<sup>2</sup> plotas.

Pašekščių pilkapiai išsamiau iki šiolei nebuvo tyrinėti. Juos kelis kartus aplankė žvalgomosios ekspedicijos. Prieš Antrąjį pasaulinį karą kasinėjo vietos mokytojas su Pašekščių pradinės mokyklos auklėtiniais. Pasak vietinių žmonių pasakojimų, jie rasdavę „geležinių kardų ir branzolietų prie žmonių griaučių“. Radinių neišliko.

Dabar pilkapynas apaugęs mišku, jį kerta elektros linija, kelias Pašekščiai–Plėšiskės, keliukas Pagrauzė–Plėšiskės ir dar keli miško keliukai. Pilkapiai labai suplokštėję, beveik visi prakasti.

Pilkapis Nr. 1 yra Š pilkapyno dalyje prie elektros linijos. Ant pilkapio augo trys pušys, P kraštas prie elektros linijos nuartas. Sampilas labai suplokštėjęs, apie 6 m skersmens, supiltas iš šviesaus smėlio. Jis apjuostas vidutinio dydžio akmenų vainiku, kurio PV dalis išliko nesuardyta, kiti akmenys išblaškyti. Aplink buvusios 5 netaisyklingos formos duobės iki 50 cm gylio, pilnos juodos ir pilkos anglingos žemės. Pilkapio viduryje po sampilu išryškėjo stačiakampio formos 95×190 cm dydžio duobės kontūrai, orientuoti V–R kryptimi. Duobė buvusi stačiais kraštais, 80 cm gylio. Smėlio spalva joje beveik nesiskyrė nuo natūralaus šviesaus grunto. V duobės gale rastas nedidelis kaukolės fragmentas ir 4 karoliai: 2 mėlyno, 1 geltono stiklo ir 1 rausvos emalės. Tai buvo griautinis moters kapas, orientuotas galva į V.

Pilkapis Nr. 2 yra tik už 4 m į R nuo pilkapio Nr. 1. Pilkapio sampilas apaugęs pušimis, P dalis nuarta. Sampilas taip pat labai suplokštėjęs, neryškus, 5 m skersmens. Jį juosė vidutinių akmenų vainikas, kurio išlikęs tik vienas R fragmentas ir keli pavieniai akmenys. Aplink pilkapį buvo 2 netaisyklingos formos duobės. Viena Š ilgesnė – 3 m ilgio ir 1 m pločio, kiek išlenktos formos, kita 2×1,5 m. Kartu su duobėmis pilkapis buvo 8–9 m skersmens. Ant jo pagrindo nežymi degėsių juosta. Viduryje R–V kryptimi išryškėjo pailgos 85×150 cm dydžio duobės kontūrai. Jos gylis – 20 cm po pagrindu. Griaucių kaulų visai neišliko. V duobės krašte aptikta dantų emalio fragmentų. Kape rasta įkapių: 2 apnykę alavo karoliai, geležinio peiliuko su medine rankena dalis, trikampio formos iš plokščios žalvario žaliavos juostelės padaryta kilpelė. Pagal dantų padėtį galima konstatuoti, kad mirusysis palaidotas galva į V. Matyt, tai buvo paauglio kapas.

Pilkapis Nr. 3 aptiktas elektros linijos viduryje tarp pilkapių Nr. 1 ir Nr. 2. Šį pilkapį juosiančių griovių liekanos pastebėtos tiriant pirmųjų pilkapių plotus. Iškasta 5×20 m perkasa ir aptiktos tik griovių vietos. Pilkapis Nr. 3 galėjo būti apie 10 m skersmens. Jokių sampilo ar kapų pėdsakų perkasoje neaptikta.

Atrodo, kirtimas suardė ne vieną pilkapį – 50 m į R nuo pilkapio Nr. 2 arime matyti tamsios dėmės. Taip pat rasti 5 pilkapiai, nepatekę į paminklinės apsaugos zoną. Pagal tirtųjų pilkapių struktūrą, laidoseną ir kuklius radinius pilkapyną galima datuoti I tūkst. viduriu.

Eglė GRICIUVIENĖ, Gytis GRIZAS

Exploration of Pašekščiai barrow cemetery in 1999

In 1999, LNM explored Pašekščiai barrow cemetery (Molėtai district). The area of 250 m<sup>2</sup> was explored and two disturbed barrows and the place of the destroyed barrow No 3 were found. Barrows No 1 and No 2 were inside stone circles. In barrow No 1 the inhumation of a female with beads was found. In barrow No 2 the burial of an adolescent with tin beads and a knife was found. The barrows are dating from the 5-6<sup>th</sup> century.

Gytis GRIZAS

## STAVIŠKIŲ PILKAPYNO IR SENOJO GELEŽIES AMŽIAUS GYVENVIETĖS TYRINĖJIMAI

1997 m. į LNM archeologijos skyrių pateko 2 įmoniniai juostiniai ietigaliai iš Staviškės gyvenvietės, priklausančios Vilniaus miestui. Jie rasti 1996 m. spalio mėn. kasant duobę šiukšlėms.

1998 m. pradėjus žvalgomuosius tyrinėjimus, paaiškėjo, kad kapas buvo visiškai suplokštėjusiam pilkapyje (Nr. 1), kurį supo 3 iki 50 cm gylio grioviai. Nustatyta tiksliai ietigalių radimo vieta – prie ŠR duobės krašto. Kaip pasakojo radėjai, jie buvo padėti vienas šalia kito, viršūnėmis į R. Po ietigaliais aptikta degintinių kaulų. Degintiniame kape Nr. 1 buvo 2 juostiniai ietigaliai, iš jų vienas ornamentuotas skliautiniu raštu (pav. 13).

Kapas Nr. 2 aptiktas prie P griovio krašto. Tai 1 m skersmens ovalo formos dėmė su išbarstytais kauliukais, tarp kurių paguldytas sulenktas juostinis ietigalis. Tarp sudegusių kaulų aptiktas per skylutę sulūžęs kaulinio amuleto fragmentas.

Nemažai kaulų rasta ir pačiuose pilkapį supančiuose grioviuose. Š griovyje aptiktas suardytas, nuslinkęs kapas Nr. 3. Jam priskirtinas ornamentuotas verpstukas ir žalvarinė grandelė. Tai moters kapas. Be to, grioviuose rastas ornamentuotas taškeliais verpstukas, geležiniai yla ir sagnetė, žalvarinės įvijos. Visi daiktai aptikti nuslinkę į griovius su sampilo žeme.

Per 2 tyrinėjimų sezonus iškasta 75% pilkapiro Nr. 1. Sampilas buvęs 4–3,5 m skersmens, o su grioviais – 6 m. Jame išskirti 2 vyrų ir moters kapas.